

1. Salomo gaat de verkeerde kant op...

Wat doe je liever? Fiets je liever de Erasmusbrug óp, of fiets je liever de Erasmusbrug áf? De weg omhoog is altijd moeilijker dan de weg omlaag. De weg naar boven duurt lang. De weg naar beneden kan heel snel gaan. In feite is dat wat we zien bij Salomo. De weg omhoog is heel lang geweest. Hij heeft gebouwd aan zijn koninkrijk, hij heeft de tempel van God gebouwd, en die tempel is op een indrukwekkende manier door de HERE Zélf ingewijd. Salomo heeft wereldwijd naam gemaakt door zijn wijsheid. Maar nu, aan het einde van zijn leven, gaat het opeens pijlsnel omlaag. Ik weet niet hoe jij dat hebt ervaren, toen ik het voorlas, maar ik ervaar dit als een uiterst ongemakkelijk bijbelgedeelte, intens verdrietig en ook heel verbijsterend. De Bijbel is pijnlijk eerlijk, het Woord van God doet niet aan heldenverering, en niet aan mannetjesmakerij. De Bijbel laat zien hoe wij als mensen zijn, en dat wordt onverbloemd beschreven.

Nota bene Salomo, die bij zijn geboorte al een koosnaampje kreeg van God Zelf: 'Jedid-Jah', dat betekent 'Beminde van de HERE, lieveling van de HEER'. Ook de naam 'Salomo' was door God Zelf gegeven. 'Salomo', dat wil zeggen: 'Vol van vrede'. Salomo was Gods Vredevorst voor Zijn volk Israël. Maar liefst twee keer verscheen God in een droom heel duidelijk aan Salomo. Salomo mocht een wens doen, hij koos voor wijsheid en hij kreeg wijsheid, onvoorstelbaar veel. En dan nu, aan het einde van zijn leven, deze roemloze weg naar beneden. Het gaat op allerlei manieren fout.

Het belangrijkste wat er mis gaat is Salomo's afgoderij. Hij laat offerhoogten maken voor allerlei afgoden van allerlei volken. En waarom doet hij dat? Omdat hij huwelijken aangaat met tal van prinsessen, dochters van koningen uit de hele omgeving. Hij trouwt met 700 'vorstinnen' (vers 3), prinsessen uit allerlei landen. En daarnaast heeft hij ook nog eens 300 bijvrouwen. Die politieke huwelijken, die waren bedoeld om zo de betrekkingen met allerlei landen en allerlei koningen te versterken. Zo werd de vrede bevorderd. Er viel dus, op een bepaalde manier, wel wat voor te zeggen. Bovendien was het heel gebruikelijk in die tijd: hoe machtiger een koning was, hoe groter zijn harem.

Maar intussen gaat het mis. En dit is niet het enige. We hebben gelezen over de onvoorstelbare rijkdom van Salomo. Maar waar komt al die rijkdom vandaan? In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 12, komt naar voren dat ná de dood van Salomo het volk komt sméken of zijn opvolger de belastingen wil verlichten. Salomo heeft het volk uitgemergd. Bovendien betaalde hij ook zijn rekeningen niet best. Koning Hiram van Tyrus, in Libanon, had hem enorme hoeveelheden hout gegeven voor de tempel en voor het paleis. Salomo gaf hem in ruil daarvoor twintig steden in het noorden, in Galilea. Maar toen Hiram ze ging bekijken, zag hij dat ze niks voorstelden. In hoofdstuk 9: 13 staat dat Hiram zegt tegen Salomo: 'Wat zijn dat voor steden die u mij gegeven hebt, mijn broeder?'

2. Wat is er gebeurd met Salomo?

Wat is er gebeurd met Salomo? Hoe komt het dat hij in zijn latere leven zo de weg kwijtraakt? Blijkbaar heeft hij het niet aangekund: ál die welvaart, ál die voorspoed, ál die eer, ál die roem. En God heeft daar al voor gewaarschuwd. In Deuteronomium 17 staan een paar héél veelzeggende geboden. Mozes zegt daar tegen het volk Israël, namens God, het volgende: 'Als u in het land komt dat de HERE u zal geven, en u wilt dan een koning aanstellen, let dan op het volgende.' En dan staat er in vers 16 en 17: 'Maar hij mag voor zichzelf niet veel paarden aanschaffen en het volk niet laten terugkeren naar Egypte om veel paarden aan te schaffen, omdat de HERE tegen u gezegd heeft: U mag nooit meer langs deze weg terugkeren. Ook mag hij voor zichzelf niet veel vrouwen nemen, anders zal zijn hart afwijken. Hij mag voor zichzelf ook niet al te veel zilver en goud nemen.'

Zie je dat? De koning mag dus niet veel paarden hebben, niet veel vrouwen en niet teveel geld. Die paarden, die hebben te maken

met het leger, je leger werd sterker door meer paarden. Dus daarbij gaat het om macht. Dus die wet: 'niet veel paarden, niet veel vrouwen en niet teveel geld', die duidt op de drie klassieke afgoden: macht, seks en geld. En die drie klassieke afgoden spelen voortdurend een rol, de hele geschiedenis door. Kijk naar welke willekeurige film dan ook, het gaat óf om macht, óf om seks, óf om geld, of om alle drie. En wees nou eens even eerlijk: waar zitten jouw zwakke plekken? Waar zitten voor jou de verleidingen in je leven, die je bij God vandaan kunnen trekken? Macht heeft te

maken met aanzien, hoe mensen naar je kijken, of je knap bent, leuk, of je goed overkomt, in het echt maar ook op social media, wat je voor kleren aanhebt, hoe je overkomt, of je erbij hoort of niet, wat je positie is. Nou, dan is er dat hele gebied rond relaties en seksualiteit. Liefde die stekeblind kan maken, zoals ook bij Salomo gebeurt. En begeerte en jaloezie. En geld, ja... geld en bezit, huizen, auto's, vakanties, luxe... het is een terrein vol voetangels en klemmen.

Er toch staat er níét in Deuteronomium 17: 'De koning mag geen enkel paard hebben, geen enkele vrouw en geen enkele munt.' Nee, dat is juist het moeilijke: waar ligt de grens? We leven in déze wereld, maar het is een wereld vól verleiding. En daarom staat er nog iets bij in Deuteronomium 17. Ik zal het voorlezen, vers 18-20: 'Verder moet het zó zijn, als hij op de troon van zijn koninkrijk zit, dat hij voor zichzelf op een boekrol een afschrift van deze wet schrijft, vanuit de rol die onder het toezicht van de Levitische priesters is. Dat afschrift moet bij hem zijn en hij moet er alle dagen van zijn leven in lezen om de HERE, zijn God, te leren vrezen en om alle woorden van deze wet en deze verordeningen in acht te nemen door ze te houden, opdat zijn hart zich niet verheft boven zijn broeders, opdat hij niet afwijkt van het gebod, naar rechts of naar links en opdat hij zijn dagen verlengt in zijn koninkrijk, hij en zijn zonen, te midden van Israël.'

Vind je het niet veelzeggend? Ook voor jou en mij! Jij en ik, wij hebben die Bijbel zo keihard nodig! Als je de Bijbel laat versloffen in je leven, dan loopt je leven gevaar. Want de verleiding is overal. Voordat je het weet, stijgt het succes je naar je hoofd. Of andersom: voordat je het weet, zit je in de diepste put, omdat je niet voldoet aan al die idealen in de samenleving. Wat zongen we net? 'k Heb Jezus nodig, heel mijn leven, in mijn handel, in mijn wandel, in mijn slapen en ontwaken, 'k heb Hem nodig, dag aan dag.' Dat is de spijker op z'n kop!

Nog even iets over die vrouwen van Salomo. In Deuteronomium 17 staat dus dat de koning 'niet veel vrouwen' mag hebben. Maar 'niet veel', dat betekent dus dat de koning wel een páár vrouwen mag hebben, meer dan één. En dit is de wet van God! Hoe zit dat eigenlijk? Bij de schepping was er geen polygamie, God gaf Adam en Eva aan elkaar als man en vrouw. Maar al vroeg in het Oude Testament zie je mannen met meerdere vrouwen. En dat gaat het hele Oude Testament door. Later, in het Nieuwe Testament, wordt het door Jezus teruggedraaid, en ook in de brieven van Paulus gaat het over man en vrouw als een twee-eenheid.

Maar waarom is dan in het Oude Testament zo merkwaardig veel ruimte voor polygamie? Blijkbaar is er ruimte voor deze culturele vorm, omdat die culturele vorm bescherming bood aan veel vrouwen. Want wat was de situatie? In de Oudheid was er vrijwel permanent een vrouwenoverschot, omdat er voortdurend oorlogen waren en heel veel mannen sneuvelden. In de Bijbel lezen we vaak over weduwen en wezen. Een ongetrouwde vrouw was veel kwetsbaarder dan een getrouwde vrouw. Op een bepaalde manier was polygamie dus gunstig voor vrouwen: veel méér vrouwen hadden de bescherming van een huwelijk. Toch zie je dat Jezus de goddelijke norm stelt bóven de culturele norm. Jezus gaat terug naar de schepping, Hij gaat terug naar de bron, en Hij laat

zien wat Gods oorspronkelijke bedoeling was: één man, één vrouw. Ook voor ons is dit belangrijk: hoe lezen we de Bijbel? We leven altijd binnen een bepaalde cultuur, en die heeft altijd invloed op ons, en tot op zekere hoogte geeft God ook daar ook ruimte voor. Maar Jezus gaat altijd terug naar de bron, naar Gods bedoelingen. En bij Salomo zie je dat die Goddelijke norm ook de juiste norm is. Want het gaat helemaal mis met hem. Hij heeft geen enkele rem op de hoeveelheid paarden, geld, en vrouwen. En zo dwaalt hij weg van zijn God, van zijn Schepper, van zijn hemelse Vader. In hoofdstuk 3 vers 3, als Salomo nog jong is, dan staat er: 'Salomo had de HERE lief...' Hij hield heel veel van God. Maar in hoofdstuk 11 vers 1 staat: 'Koning Salomo had veel uitheemse vrouwen lief...' Zie je dat? De liefde is verschoven. De liefde voor de HERE maakt plaats voor de liefde voor zijn vrouwen, die hem meevoeren naar de afgoden. Hoe hoorden we dat aan het begin van de dienst? In Openbaring 2: 4 en 5 zgt de Here Jezus tegen de gemeente in Efeze: 'Maar Ik heb tegen u dat u uw eerste liefde hebt verlaten. Bedenk dan van welke hoogte u bent gevallen en bekeer u en doe de eerste werken. Maar zo niet, dan kom Ik spoedig bij u en zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, als u zich niet bekeert.'

3. Liefde kan ook moeite geven...

Salomo houdt meer van zijn vrouwen dan van de HERE. En daar leg ik ook even de vinger bij. Liefde is dus niet altijd goed. Misschien denk jij wel: 'Maar de Bijbel is toch het boek van de liefde? Liefde voor God boven alles en voor je naaste als jezelf? Het gaat toch om de liefde?' Ja, dat klopt. Maar als mijn hart gaat branden van liefde voor een andere vrouw dan Annette, dan is er iets niet in orde. Begrijp je wat ik bedoel? Liefde kan ook veel kapot maken. Bij Salomo gaat het mis, omdat zijn vrouwen hem afleiden van de HERE. En nu kom ik bij een heel spannend punt. Hoe zit dat eigenlijk met gemengde relaties? Salomo gaat huwelijken aan met vrouwen die niet de God van Israël dienen, maar andere goden. Hoe zit dat in onze tijd? Want lang niet iedereen is christen. En je kunt ook zomaar verliefd worden op iemand die op het gebied van geloof heel anders in het leven staat dan jij. Dat heb ik zelf ondervonden op de middelbare school. Wat doe je dan? Misschien zit jij hier, of kijk je mee, en ben jij zelf niet gelovig of anders gelovig en is jouw partner overtuigd christen. Hoe kijk jij daar nou tegenaan, tegen dat verschil? Heb je zelf weleens gemerkt dat er spanning omheen was, bijvoorbeeld bij je partner of bij de ouders van je partner? Ik kan me voorstellen dat dat voor jou heel moeilijk is, als jij het gevoel hebt dat je misschien niet helemaal welkom bent. Terwijl jij, van jouw kant, misschien helemaal niet zozeer een probleem ziet. Want ja, als je partner wil geloven en naar de kerk wil gaan: jij legt hem of haar niets in de weg. Je gaat zelfs mee, want je bent hier, of je kijkt mee. Waarom maken sommige christenen er dan toch zo'n punt van? Nou, weet je, waar het om draait is dit. In de hele Bijbel is de boodschap dat geloof in God het allerbelangrijkste is in het leven. Het verliezen van je geloof is dan het érgste wat er is. En de praktijk wijst uit – dat was al zo in de tijd van de Bijbel, en dat is nog steeds zo – dat het vaak niet meevalt om het geloof vol te houden als je partner daar niet achter staat. En dat het ook niet meevalt om dan je kinderen, als je die hebt, gelovig op te voeden. Daarom geeft de Bijbel ook echt een waarschuwing: besef wat je doet als je zo'n gemengde relatie aangaat. Paulus noemt het een 'ongelijk span', denk aan twee ossen die samen een ploeg moeten trekken, en die niet gelijk op lopen. Je kunt trouwens ook op een heel andere manier in een gemengde relatie komen, doordat je eerst samen geloofde, maar één van jullie twee nu niet meer gelofot. Of doordat je eerst allebei niet geloofde, maar één van jullie twee is gaan geloven. Dat kan allemaal. Maar onthoud één ding heel goed, als jij de niet-gelovige partner van het stel bent: jij bent altijd van harte welkom in de kerk. Want ieder mens is voor God even belangrijk. En de HERE houdt van jou, ongelooflijk veel. En als jij – omgekeerd – de christelijke partner bent in een gemengde relatie, weet dan dat je steun mag zoeken in de gemeente. Doe dat ook, je hebt die steun hard nodig. En samen mogen we bidden dat jullie allebei dichterbij Jezus komen, méér van Hem gaan zien.

4. Welke kant ga jij op? Van Jezus af? Of naar Hem toe?

En dan nog iets. Iets heel anders, maar ook over deze tekst. In vers 4 staat dit: 'Het was in de tijd van Salomo's ouderdom dat zijn vrouwen zijn hart deden afwijken...' Salomo was ongeveer 20 jaar toen hij koning werd en hij regeerde 40 jaar, dat is een mooie, volle termijn. Maar hij is dus een jaar of 60 geworden. Zijn ouderdom, dat was dus toen hij ongeveer net zo oud was als ik nu, 58. Weet je, het beeld is vaak dat mensen als ze ouder worden steeds dichterbij God gaan leven. Oudere mensen zijn gelovig, jongeren leven er nog een beetje op los. Dat is vaak het beeld. En als jongere heb je misschien weleens het idee: 'Nou ja, als ik ouder ben, dan ga ik wel meer bidden en zo.' Maar de Bijbel laat zien dat het heel vaak andersom is: jonge mensen worden door God geroepen. Samuël was heel jong, en Daniël, en Jeremia, en Timotheüs, en de discipelen van Jezus. God roept jonge mensen. En als jongere kun jij veel betekenen: voor je klasgenoten, voor je teamgenoten, voor andere jongeren in de kerk, voor je broers of zussen als je die hebt, misschien voor je eigen ouders. Denk nooit: 'Ik ben nog maar zo jong.' En als je al wat ouder bent: neem het ter harte, de waarschuwing uit dit hoofdstuk. Je kunt de meest wijze mens op aarde zijn, en tóch God uit het oog verliezen. Andere dingen méér liefkrijgen dan God. Pas op, ouderen! De boze kan je alsnóg in z'n greep krijgen. Denk nooit dat je er nu wel bént, dat jou niks meer kan gebeuren. Blijf alert, en blijf God zoeken! Salomo gaat het verkeerde pad op. En dan komt God met Zijn oordeel. In vers 11 zegt God tegen Salomo: 'Omdat het bij u gebeurd is dat u Mijn verbond en verordeningen, die Ik u geboden heb, niet in acht hebt genomen, zal Ik het koninkrijk zeker van u losscheuren en het aan uw dienaar geven (dus niet: aan je zoon, maar aan je dienaar, Jerobeam). In uw dagen zal ik dat echter niet doen, omwille van uw vader David. Ik zal het uit de hand van uw zoon losscheuren. Alleen, Ik zal niet het hele koninkrijk van u losscheuren: één stam zal Ik aan uw zoon geven, omwille van Mijn dienaar David en omwille van Jeruzalem, dat Ik verkozen heb.'

Merk je het? God gaat Zijn oordeel uitvoeren, maar op twee manieren perkt Hij het oordeel in: Hij doet het pas na de dood van Salomo, en één stam zal trouw blijven, dat is de stam Juda, en de stam Benjamin zal zich daar ook bij aansluiten, dus twee stammen tegenover de tien stammen. Waarom perkt God het oordeel in? Hij zegt: 'omwille van Mijn dienaar David'. Het is dus puur en alleen Gods trouw! En die trouw van God, daardoor blijft Juda bestaan, zelfs na de ballingschap. Vanwege die trouw van God zal uiteindelijk de grote Zoon van David geboren worden, Jezus Messias. Salomo faalt in Zijn roeping om de Vredevorst te zijn. Maar Jezus faalt niet. 'Zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.' En nu is de vraag aan jou en mij: welke beweging maak jij? Naar Jezus toe, of van Jezus af? Hoe is het met jouw 'eerste liefde'? Salomo beweegt zich in zijn ouderdom van God af. Dat is aangrijpend... Maar hoe is het met jou, en met u, en met mij? Jij en ik, wij zien het kruis vóór ons, het kruis waaraan de Here Jezus Zijn leven gaf. Maar hoe is het met jou? Beweeg jij je naar het kruis toe, en daarmee naar Jezus toe? Of is het andersom? Loop je weg van Jezus? Heb je Hem in je hart al de rug toegekeerd? Misschien heb je het gevoel dat je verder van Jezus afraakt. Niet dat je dat wilt... Je blijft Hem aankijken. Maar het lijkt wel of het geloof je door de vingers glipt. Je doet stapje voor stapje achteruit... Is dat bij jou zo? Of ben je voor je gevoel Hem nog maar net bezig om Hem te leren kennen? Sta je nog heel veraf, ben je nog een toeschouwer? Of heb je je eerste stapjes al gezet naar Hem toe? Waar sta jij eigenlijk? Waar sta jij in deze ruimte? Wissel het straks maar uit onder de koffie. En als je niet dichterbij Jezus komt, maar je merkt dat je steeds verder bij Hem vandaan raakt, gooi alsjeblieft het roer om. Keer je om naar Hem en zoek ook hulp! We zijn toch sámen gemeente? Hij roept ons, het Lam van God. Hij roept ons in Zijn nabijheid. En als wij neerknielen bij het kruis, en we belijden onze schuld, onze schuld aan Zijn dood, en we mogen mét Hem sterven, ons oude leven mag met Hem ondergaan, dan mogen we óók met Hem opstaan, in een nieuw leven. Hij is de Opstanding, en wij mogen leven in Zijn licht, in Zijn kracht, in Zijn nabijheid, voor altijd en eeuwig. Amen.